

ONE PAGER

INGEN HÖRDE ROPEN PÅ HJÄLP

Syftet med den här rapporten är att bidra med kunskapsunderlag i utformandet av stöd- och hjälpinsatser för personer som utsätts för kommersiell sexuell exploatering. Ambitionen är att skapa en tydligare bild av hur stödsystemet för de som utsätts fungerar i praktiken och vad som behöver göras för att det ska fungera bättre.

Med kommersiell sexuell exploatering syftar vi i den här rapporten på sexuella handlingar i utbyte mot någon form av ersättning eller genom tvång. Sexuella handlingar kan vara att visa sig i en webbkamera, bli filmad i en sexuell situation eller göra sexuella handlingar med någon. Ersättningen kan vara allt från pengar, till droger, eller någonstans att bo.

Rapporten baseras på två olika undersökningar: En enkätundersökning med 228 personer med erfarenhet av att utsättas för kommersiell sexuell exploatering samt en enkät- och intervjuundersökning bland 115 personer som arbetar i olika typer av stödfunktioner som möter de som utsätts. Undersökningarna har genomförts under september och oktober 2020. Majoriteten som utsätts för kommersiell sexuell exploatering är kvinnor och tjejer. Även bland de som svarat på enkäten är majoriteten, 91 %, tjejer/kvinnor från över 50 orter.

Undersökningarna förstärker bilden av att det stöd som finns tillgängligt för målgruppen är splittrat och svårt att överblicka för den som behöver hjälp. Den övergripande bilden är att ren tur – turen att ha ett stabilt socialt nätverk, turen att bo på en ort där det finns expertis tillgänglig eller turen att träffa rätt person – i första hand är det som styr vem som får hjälp och inte.

Färre än hälften av de tillfrågade har erbjudits professionell hjälp att bearbeta sina erfarenheter av utsatthet och utnyttjande. En majoritet uppger också att de helt eller delvis avstått från att berätta om sin utsatthet för myndigheter och vårdpersonal – på grund av skam, rädsla och tidigare negativa erfarenheter. I målgruppens berättelser finns ett stort antal exempel på bemötande som präglas av

skuldbeläggande, förminskande, undvikande och svikna löften.

Merparten av de som utsätts för kommersiell sexuell exploatering är barn första gång det händer. Samtidigt visar båda de undersökningar som den här rapporten bygger på en genomgripande brist på barnperspektiv i stödsystemet. Tillgängligheten till bra stöd och hjälp tycks vara allra sämst för just barn, som är särskilt utsatta. Även för andra människor som redan från början är särskilt utsatta och har särskilt stort stödbehov, som personer med annan nationalitet än svensk och personer med komplex problematik, är trösklarna för att få rätt hjälp högre.

I intervjuerna med stödpersoner framträder ett flertal faktorer som idag förhindrar att målgruppen ges det stöd som skulle behövas. Tids- och resursbrist, dålig samordning och frånvaro av uppsökande arbete och närvaro på de digitala arenor där målgruppen finns är några av de hinder som lyfts.

Även om den övergripande bilden på många sätt är nedslående så finns också vittnesmål om hur bra bemötande och tidig hjälp gör skillnad och bryter negativa spiraler. Berättelserna som visar hur tidiga insatser, att ta målgruppen på allvar och ett bemötande som präglas av respekt kan ha livsavgörande effekt.

Genomgående framträder ett akut behov av resurs- och kompetensförstärkning genom hela kedjan av stödjande insatser – även inom rättsväsendet som till exempel polisen. Förstärkt barnperspektiv och höjd grundkompetens när det gäller att möta personer med komplex problematik framstår som särskilt prioriterat. Ansvarsfördelningen lokalt måste tydligt kommuniceras till målgruppen, mer resurser till uppsökande verksamhet samt förstärkta resurser till samordning nationellt och mellan olika typer av aktörer är andra typer av åtgärder som framstår som kritiska för att samhället ska kunna ta sitt ansvar mot de människor som utsätts för kommersiell sexuell exploatering.